

Datum: 2025-02-20

Diarienummer: Ä 2025-386

Landsbygdsminister Peter Kullgren

Energi- och näringsminister Ebba Busch

Myndighetsgemensamt inspel för en stark EU-politik för grön konkurrenskraft och sammanhållning

Tillväxtverket, Vinnova, Energimyndigheten och Naturvårdsverket välkomnar den översyn av EU:s instrument som EU-kommissionen initierat inom förberedelserna för nästa långtidsbudget.

EU behöver bättre möta de utmaningar unionen står inför. Konkurrenskraft, innovation, grön och hållbar omställning, utvidgning, säkerhet och resiliens behöver stärkas och framtida instrument för finansiering, inklusive sammanhållningspolitiken, måste leverera bättre resultat. Sammanhållningspolitiken är viktig för att få hela EU att sluta upp kring uppsatta mål och nödvändiga reformer.

För att stödja genomförandet av Fonden för en rättvis omställning och det Nationella regionalfondsprogrammet 2021-2027 etablerades ett GD-samråd bestående av Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Vinnova. På GD-samrådet den 27 januari beslutade myndigheterna att ta fram ett gemensamt inspel inför arbetet med den kommande programperioden 2028-2032. Fokus i detta arbete är sammanhållningspolitiken men även EU:s långtidsbudget som helhet och t.ex. de förslag till konsolidering av fonder som diskuteras berörs indirekt.

Syfte med inspelet är att bidra till utformningen av den kommande programperioden i en positiv riktning för innovation och tillväxt i Sverige. I ett myndighetsgemensamt inspel kan vi bygga på varandras kunskap och stärka varandras förslag och blir en starkare röst tillsammans.

Elisabeth Backteman

Generaldirektör Tillväxtverket

Darja Isaksson

Generaldirektör Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör Naturvårdsverket

Caroline Asserup

Tf Generaldirektör Energimyndigheten

En stark EU-politik för grön konkurrenskraft och sammanhållning

Tillväxtverket, Vinnova, Energimyndigheten och Naturvårdsverket välkomnar den översyn av EU:s instrument som EU-kommissionen initierat inom förberedelserna för nästa långtidsbudget. För att EU ska möta omfattande utmaningar såsom konkurrenskraft, innovation, grön och hållbar omställning, utvidgning, säkerhet och resiliens behöver framtida instrument, där sammanhållningspolitiken är en del, samverka bättre. Inför en eventuell konkurrenskraftsfond är det viktigt att utgå från hur en konkurrensutsatt innovationspolitik kompletteras av den platsbaserade innovationspolitiken som sammanhållningspolitiken står för.

För att få hela EU att sluta upp kring uppsatta mål krävs en stark sammanhållningspolitik för samtliga regioner efter 2027. Sammanhållningspolitiken bör vara utformad på ett sätt som vågar peka ut behov och styrkor, prioritera, kraftsamla, kräva resultat och säkerställa att nödvändiga reformer genomförs. Sammanhållningspolitiken är en viktig motor för reformer i medlemsländerna och mervärdet är bland annat att den enar EU:s medlemsländer och ökar möjligheten för alla regioner att bidra till EU:s konkurrenskraft, i ett samarbete där alla regioner har något att vinna.

Tillväxtverket, Vinnova, Energimyndigheten och Naturvårdsverket anser att:

- Sammanhållningspolitiken bör utgå från EU:s gemensamma prioriteringar, och inom dessa ramar vara i linje med nationella och regionala prioriteringar
- Sammanhållningspolitiken bör vara koordinerad med andra EU-instrument.
- Det krävs en fortsatt platsbaserad politik som bör baseras på principerna om partnerskap, flernivåstyrelse och delad förvaltning. Subsidiaritetsprincipen¹ bör beaktas i genomförandet.

EU-kommissionens nya kompass för konkurrenskraft föreslår tre åtgärdsområden:

1. Överbrygga innovationsklyftan.
2. Färdplan för konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen
3. Minska stora beroenden och öka försörjningstryggheten

Kompassen anger också möjliggörande faktorer: förenkling, minskade hinder på den inre marknaden, finansiering av konkurrenskraft, kompetensutveckling och bra jobb samt bättre politisk samordning på EU-nivå och nationell nivå. Vi vill understryka vikten av dessa faktorer. Det är avgörande att inom EU arbeta strategiskt med regelförenkling för att minska strukturella barriärer och hinder, s.k. red tape för att underlätta för företag, och då särskilt små och medelstora företag. Det innovations- och företagsfrämjande aktörerna, som ofta är icke-vinstdrivande, är viktiga för en ökad konkurrenskraft och därför behövs bland annat en översyn av statsstödsregelverket. En modern och effektiv sammanhållningspolitik bör ses som en del i ovan nämnda åtgärdsområden, men även här krävs omfattande förenkling för att stärka genomförandet av politiken.

1. Överbrygga innovationsklyftan

Europas innovation- och konkurrenskraft måste stärkas. Draghirapporten² konstaterar att omfattande och samlade insatser krävs för att Europa ska kunna konkurrera på den globala marknaden. Fragmentisering och barriärer är en utmaning för EU i konkurrensen med Kina och USA. Som en del av denna satsning är sammanhållningspolitiken en nyckel för europeiska företag i olika storlekar, och på olika platser. För att Europa ska lyckas måste medlemsstater och regioner samlas kring

gemensamma utmaningar och samverka över gränser. Därför bör sammanhållningspolitiken komplettera och samordnas med EU:s forskningsprogram, en eventuell konkurrenskraftsfond och andra satsningar.

Ett stärkt arbete med smart specialisering har en stor potential att gynna unionens tillväxt och konkurrenskraft och bör vara en av utgångspunkterna för sammanhållningspolitiken post 2027. Smart specialisering tydliggör vilka unika sektorer och resurser som finns och utgår därmed från identifierade styrkeområden i olika delar av Europa. Detta underlättar samarbete inom forskning, innovation och företagande. Sammanhållningspolitiken bör kräva att regioner och medlemsländer samverkar ytterligare inom ramen för smart specialisering och därmed överbryggat regionala och nationella gränser.

2. Konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen - Grön, digital och rättvis omställning

Sammanhållningspolitiken är avgörande för genomförandet av den gröna given, för en grön omställning i unionen som är konkurrenskraftig och rättvis. Den nionde rapporten³ om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning pekar på framsteg som gjorts: frikoppling av koldioxidutsläpp från BNP-tillväxt sker över hela EU och utsläpp relaterade till fossila bränslen minskar i de flesta regioner. Men utmaningarna är fortfarande enorma för unionens omställning.

Investeringarna som krävs är mycket stora bland annat i infrastruktur och teknologier gällande förnybar energi och låga koldioxidteknologier, elnätsinfrastruktur och dess digitalisering, lagringskapacitet, energieffektivitetsåtgärder, transporter, klimatanpassning och cirkulär ekonomi.

Drivkrafterna för företag att minska sitt klimatavtryck och eliminera utsläpp är i grunden en fråga om ökad efterfrågan på "gröna" varor och tjänster. En sådan efterfrågan kommer av en kombination av lagstadgade krav, värderingar hos privata och offentliga konsumenter, krav från andra företag och företagets egna mål och strategier - med förväntan om att detta främjar konkurrenskraften på kort och lång sikt.

Konkurrenskraft kommer alltmer att avgöras av förmågan att skapa innovationer, varor, tjänster och system, med väsentligt bättre klimatprestanda än existerande lösningar. Acceleration av banbrytande forskning och teknik för industriella tillämpningar kommer att ha en avgörande betydelse på många områden. Avancerad digital teknik och produktion baserad på högteknologiska metoder spelar en central roll för möjligheterna att automatisera och optimera processer och är därmed viktig i alla delar av klimatomställningen.

Sammanhållningspolitiken har potential att fungera som en hävstång för offentlig och privat efterfrågan och finansiering av nödvändiga investeringar och systeminnovationer.

3. Minska alltför stora beroenden och öka försörjningstryggheten – behov av resiliens

Starka krafter utmanar och förändrar samhället och behovet av resiliens ökar. En ödesfråga blir hur vi lyckas bygga och upprätthålla resiliens i samhällets olika delar. Innovationer som gör det möjligt att öka robustheten i samhällsbärande system, funktioner och strukturer behövs. Att öka resurseffektiviteten är också en nödvändig byggsten i ett robust, resilient och cirkulärt samhälle. Sammanhållningspolitiken kan, rätt utformad bidra till att forma hållbara samhällen där rättvis omställning, försörjningstrygghet och konkurrenskraft främjas. Uppbyggnaden av ett resilient samhälle skapar samtidigt stora möjligheter för svenska företag att utveckla affärer, men även för samhällsaktörer att utveckla lösningar för ökad hållbarhet.

EU måste stärka sin tillgång till kritiska råvaror och tekniker och samtidigt öka sin innovationsförmåga, framför allt inom framväxande och banbrytande tekniker. Genom målmedvetna satsningar inom områden som artificiell intelligens, kvantteknik, avancerad materialutveckling och syntetisk biologi kan både nationell säkerhet och konkurrenskraft främjas. Arbetet med resurseffektivitet behöver stärkas inom bland annat energi, material, metaller, mineraler och vatten. Resurseffektivitet har en stor potential att både minska beroenden och stärka försörjningstryggheten samtidigt som lönsamhet och konkurrenskraften stärks. Denna utveckling förutsätter statliga satsningar som lägger grunden för och vidareutvecklar effektiva och cirkulära ekosystem. Ett annat viktigt innovationsområde där global, jämlik hälsa möter en växande internationell efterfrågan är precisionsmedicin, det vill säga individbaserad vård och behandling som kan skräddarsys efter enskilda patienters förutsättningar och behov. Här har Sverige en stark position som är viktig att bevara för att göra Europa mindre beroende av utomstående länder.

Sverige har byggt upp ett ekosystem för innovativa företag, framför allt startups och små och medelstora företag, som står sig väl i internationell jämförelse. En stor del av den innovationsförmåga som kommer att krävas för att klara omställning mot ökad resiliens och försörjningsgrad ligger i en fortsatt utveckling av dessa ekosystem, bland annat med fokus på Deeptech företag. Dagens ekosystem bygger i hög grad på olika former av regional och lokal finansiering. En fortsatt utveckling kommer att kräva ett ökat inslag av och samordning med nationella resurser.